

Bydliště slov dosud nevypelchaného barda strží a skal

Nejnovější básnický opus zkušeného literárního harcovníka Ladislava Jurkoviče (vlastním jménem Ladislava Soldána) *Bydliště slov* (s podtitulem *Echolálie krajinomalby vyznání 1998-2001*) mě v autorově tvorbě ničím průlomově novým nepřekvapil, přesto však potěšil.

A to programově pesimistickou usebraností, slovesnou kultivovaností, do sebe zavinitým časoprostorem lomených odlesků i tónů. Interesantně omšelým bilancováním.

Sbírka je rozdělena do tří proporčně vyvážených oddílů, tematicky implikujících rozpětí krajin pod křídly básníka: „Dobývání Brna“, „Dobývání Bítova“, „Dobývání Bělehradu“.

Hned úvodní číslo prvního oddílu svým názvem „Host do domu“ signalizuje propojení textu s veršovým podhoubím předchozích generací – jak snad ani jinak není možno u profesionálního literárního kritika a historika. Nehledejme ale wolkerovsko-skácelovskou pokoru, našemu básníkovi třetí den smrdí nejenom host či ryba, nýbrž i pán domu („jedno již / zda od hlavy / anebo od ocasu“). Zakončeno pak didaktizující tečkou „Leč o vůni / neříkají nic lilie / nýbrž my“.

Napříč sbírkou lze přes všechny tři oddíly vysledovat okruhy básní sarkasticky současných, třeba tak trochu do pozdního Kryla namixovaný Mírový verbuňk nebo Písň obechcávačů (nostalgická vzpomínka ohradových nápisů „PIČO“ se zde skrže „grafiti klikyháků“ přesmykne do „Znamení věčné bláznivosti / Lidské touhy po nesmyslu / Která je věčná / Tak jako láska / TY VOLE!“), básní poetisticky milostných, třeba „Hra na ráj“ či „Ty a já“ („Máš prsy dva / Jen uprostřed jsi půlena / A kdo byl tam / Už nemůže jít zpátky / A já? / Já dávám hlavu do oprátky“), básní filozoficky reflektujících, třeba „Můj Pomykov“ („Neboť ten Pomykov / je sám někde / v krajinách pochyb / v kraji mezi kulatým a hranatým“), básní mužně bilancujících, třeba „Z dědovy mísy“ („Teď už mne nepotřebují / (děti naděláno) / A tak snad abych / Dětem těch dětí / Vyprávěl pohádky“).

Nejpřesvědčivější je však Jurkovič v básních s lokální tematikou, v básních ukotvených propastmi a vápencovými skalami jeho Sloupu a Šošůvky: „Právě ve skalách / začínají propasti / Zvětralý vápenec / propadání vod / let netopýra / Takové mají znamení // A kdo chceš / sestup na jejich dno / tak jako druhý / šplhá k vrcholům“ („Modlitba“). Sémantika textu je konstruována vertikálně, přičemž básník sám instinktivně směřuje namísto k vrcholům spíše ke dnu propastí i sebe sama („Těžší však / než najít cestu nahoru / bývá / objevit vchod / do hlubin“). Jména skal, řek a potoků, jména hospod a vesnic – až po onen mýtický Pomykov – jsou v knížce sama o sobě magickým zaříkáním, jakousi litanií filozofujících reflexií generačních pnutí nepostrádajících přesahů do čehosi prapodstatného („Jména“, „Hra na ráj“, „Neselov“, „Výhled do krajiny“). Zaříkání kopců a vrcholů se v pomyslném rozhovoru se čtenářem zhusta přesmyknou do ponorného motivu vody očištné, studánky pro stárnoucího básníka uzamčené snad až k prahu druhého dětství: „Je kopec Průklest / Je kopec Příhon / Třetí je kopec Čubrhn (..) Také vrcholy u nás / Mají několik jmen / Leč kdyby vám to nevadilo / Zůstaneme v půli jedné cesty / Je tam studánka / A z podzemí vyvěrá / Živá i mrtvá voda / Věřil jsem v dětství“ („U nás“).

Zmínili jsme již propojení textů sbírky s verši jiných básníků. Některé básně jsou přímo dedikovány Jiřímu Mahenovi (z obsahu knihy se tohle věnování vytratilo), Pavlu Rezníčkoví, Františku Halasovi, Karlu Hlaváčkoví, Richardu Weinerovi, Viktoru Dykovi, v některých slokách jsou jmenováni Bacon, Jan Novák, Jiří Veselský, Petr Bezruč i jiní, podstatnější jsou však subtilní textové odkazy, a to především na Jana Skácela – odkazy sotva naznačené i přiznané: „Ani zde tiše nesněží / Jak v básni Jana Skácela“ („Vlakem v zimě“).

Každý čtenář si zajisté v Jurkovičových *Bydlištích slov* může nalézt „svoji“ báseň dle vlastní libosti, případně nelibosti, kupříkladu noblesní a barevně impresionistickou „Na podzim“. Mne osobně v tomto smyslu zaujala „Hospoda u Formánků“, tematicky totožná s písni Slávka

Janouška *Imaginární hospoda* (roztomilou se mi jeví skutečnost, že Ladislav Jurkovič zmíněný song nejspíše nezná). Báseň i píseň se shodně odvíjejí od parkoviště zalitého asfaltem na místě bývalé krčmy. Lyricky nostalgický Janoušek nás ve svém opusu dostane na pár věcí, za které se stydíme, na svůj typický písničkový dialog („Přeci kluci hergot kruci / Dnes ještě nepůjdem spát / Zaparkujem? / Se ví že zaparkujem“), na svoji i Redlovu kytaru podkreslenou foukací harmonikou Lubomíra Javůrka podle mustru titulní písně kultovního filmu *Tenkrát na západě*. Ladislav Jurkovič je oproti Janouškovi textově sevřenější, jak již tištěné básně ve srovnání se zpívanými písněmi bývají, za chřtán nás však dokáže stisknout rovněž, zase jinak. Byť nostalgicky. Ale to je nejspíše mocen účinně vnímat až recipient na prahu stařeckého věku, otřískaný životem jako já a nejlépe ještě přizdobený cirhózou jater („Naproti bývala / Univerzitní knihovna / a v té hospodě / kdysi Cikáni / zabili jiného Cikána // Jeho duše / vítá teď každé auto / a za tím co odjíždí / mává na rozloučenou // A my tam přijíždíme / z domů na zelených loukách / posbírat groše / které jsme kdysi propili“).

Prokeš, Josef: Bydliště slov dosud nevypelichaného barda strží a skal. *Host – měsíčník pro literaturu a čtenáře*, XV, 01/2004, od s. 65-66, 2 s. ISSN 1211-9938. 2004. (Recenze básnické sbírky Ladislava Jurkoviče „Bydliště slov – Echolálie krajinomalby vyznání 1998-2001“, Gloria, Rosice u Brna 2003)